

LA MORT I EL PROCÉS DE DOL EN ELS INFANTS

EL CONCEPTE DE MORT EN ELS INFANTS DE 2 A 5 ANYS

CONCEPTE DE MORT

- Mostra trets d'egocentrisme màgic - tot allò que passa té relació amb ell/a
- La mort la considera temporal, reversible i de causa externa
- Té un pensament concret i literal
- Fa preguntes molt concretes i repetitives. Ex: té fred? calor? gana? es despertarà? l'hospital és on va a morir la gent?...

FACTORS MEDIADORS FACILITADORS

- El funcionament familiar: mantenir una bona comunicació, evitar mentir, respondre les preguntes i els dubtes, deixar que manifesti el dolor. Continuar amb les rutines i normes i límits.
- Que la mort hagi pogut estar comentada i preparada, quan és un procés terminal previsible o s'hagi treballat el concepte.
- La participació en rituals, oferir-li l'oportunitat d'assistir-hi i acompanyar-lo.
- Una bona relació amb el difunt abans de la pèrdua.

FACTORS MEDIADORS DIFICULTADORS

- Quan la pèrdua ha estat molt sobtada i traumàtica.
- Quan el temperament del jove és molt conductual o quan el menor ja havia presentat dificultats prèvies a la pèrdua.
- Quan el funcionament familiar és problemàtic. Absència de límits i normes.
- Molts canvis en el seu entorn més proper: família, escola, amics.

EL DOL: FASES I TASQUES

- El dol és un procés d'elaboració que requereix temps, rituals i processos psicològics.
- Les fases del dol (Kübler-Ross.1969): xoc, ràbia, negociació, tristor, acceptació.
- Les tasques del dol (Worden. 1997):
  - Acceptar la realitat de la pèrdua.
  - Treballar les emocions i el dolor de la pèrdua.
  - Adaptar-se a un entorn on la persona que ha mort ja no hi és.
  - Recol·locar emocionalment el difunt i continuar vivint.

REACCIONS DAVANT LA MORT

- Pot no haver cap reacció immediata.
- Manté capacitat de jugar i riure alternant amb estones de desesperació.
- Poden aparèixer regressions i pèrdues d'ítems ja assolits.
- Ansietat.
- La culpa la pot interioritzar de forma molt màgica i irreal. Es creuen el centre de tot el que passa al món.
- Fa preguntes molt concretes i sobretot molt repetitives.
- Li costa molt entendre les nocions d'irreversibilitat i permanència.
- El joc és també una forma d'expressió.

ELS RITUALS: FUNCIO PREVENTIVA EN EL PROCÉS DE DOL (DYREGROV. 2008)

- Tenen una funció de condol.
- Ajuden a fer real i deixar endarrere les fantasies.
- Estimulen a fer un bon treball de dol.
- Permeten expressar el dolor i la tristesa.
- Possibiliten acomiadar-se.
- Simbolitzen el pas de la vida a la mort.
- Estructuren una situació caòtica.
- Deixen rebre el suport i l'atenció expressades pels altres.

EINES PER ELABORAR EL DOL

- Se li ha d'explicar la mort com a no-funció del cos.
- S'ha de vigilar amb els exemples: els prenen al peu de la lletra.
- Cal donar respostes directes, clares, sense emprar eufemismes.
- És important que es sentin estimats.
- Se li han d'explicar contes sobre la pèrdua i la incondicionalitat de l'amor. Ex. "Sempre t'estimaré, petitó".
- Treballar el concepte de la mort i l'expressió de les emocions mitjançant l'educació emocional, poemes, cançons, pel·lícules, l'art,...
- Com podem treballar els conceptes de mort i dol al centre educatiu?
- Recursos per franja d'edat